

Öğretmenlerin Sendikal Örgütlenmeye Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Dr. Öğr. Üyesi Rafet AYDIN

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Burdur / Türkiye
raydin@mehmetakif.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7613-3198

Mesut SOYDAN

Isparta İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Isparta / Türkiye
mesutsoydan@hotmail.com, ORCID: 0000 0002-7950-6949

Öz

Öğretmenlerin birçok görev ve sorumluluklarının yanında sorunları da bulunmaktadır. Bu sorunlar genel olarak; öğretmenlerin yetiştirilmesi/yetişmesi, ekonomik sorunlar, hukuki ve toplumsal statü sorunlar, örgütlenme (sendikalaşma) sorunları, sayısal dağılım ve meslekî yayın sorunları şeklinde sıralanabilir. Bu sorunlardan biri olan sendikalaşma hususu araştırmanın temel konusudur. Araştırmanın amacı ise öğretmenlerin meslekî örgütlenme (sendikalaşma) ile ilgili görüşlerinin incelenmesi meselesidir. Bu amaca ulaşabilmek için öğretmenlerin sendikalara üye olup olmama nedenleri ve meslekî örgütlenme ile ilgili görüşleri cinsiyet, kıdem, branş ve eğitim durumları değişkenleri çerçevesinde incelenmiştir. Araştırmada genel tarama modellerinden olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunun verileri “Sınıf Öğretmenleri ve Yöneticilerinin Meslekî Örgütlenme Tutumları Ölçeği” ile toplanmıştır. Öğretmenlerin sendika değişikliği yapma veya yapmama nedenlerine ilişkin veriler ise yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile elde edilmiştir. Araştırma evrenini 2016 yılında Burdur il merkezi ve ilçelerinde görev yapan öğretmenler

* Sorumlu Yazar. Tel: +90 (533) 249 30 43

Makale Tarih Bilgisi. Gönderim: 13.04.2019, Kabul: 09.02.2020, Basım: Haziran, 2021

© 2021. Kalem Eğitim ve Sağlık Hizmetleri Vakfı. Bütün Hakları Saklıdır. ISSN: 2146-5606, e-ISSN: 2687-6574.

oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise bu evrenden tabakalama örnekleme yöntemi ile seçilen 778 öğretmen oluşturmaktadır. Elde edilen nicel veriler bilgisayar paket programları kullanılarak betimsel istatistik, bağımsız örneklemler *t* Testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile test edilmiştir. Yarı yapılandırılmış açık uçlu soruyla elde edilen veriler de betimsel analiz ve içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda sendika üyesi olmayan öğretmenlerin sendika üyesi olan öğretmenlere göre, genç öğretmenlerin ise daha kıdemli öğretmenlere göre meslekî örgütlenmeye ilişkin daha olumlu görüşe sahip oldukları ve öğretmenlerin daha çok politik sebeplerden dolayı sendika değişikliği yaptıkları ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Örgütlenme; Öğretmen; Öğretmen Sendikacılığı; Sendikalaşma.

Investigation of Teachers' Views on Union Organization

Abstract

Teachers have problems besides many duties and responsibilities. These problems in general can be mentioned as; training/education of teachers, economic problems, legal and social status problems, organization (unionization), numerical distribution and professional publication problems. Among these problems, unionization is the subject of the research. The purpose of the research is: "Examining the views of teachers about professional organization (unionization)". To achieve this goal, the effects of teachers' gender, seniority, branch and educational status on their views on professional organization and the reasons of teachers' membership to unions were examined. Among the general screening models, relational screening model was used in the research. The data of the quantitative dimension of the study was obtained via the "Professional Organizational Attitudes Scale of Classroom Teachers and Administrators Scale". The universe of the research consists of teachers working in Burdur city center and its districts in 2016. As a sample of the study 778 teachers selected from this universe by stratification sampling method. The quantitative data obtained were tested with descriptive statistics, independent samples t-test and one-way analysis of variance (ANOVA) using computer package programs. Data obtained with a semi-structured open-ended question; evaluated through descriptive analysis and content analysis. As a result of the research, it was revealed that; teachers who are not union members have a more positive view of organization than teachers who are union members; young teachers have a more positive view of professional organization than more senior teachers; the teachers made union changes mostly due to political reasons.

Keywords: Organization; Teacher; Teacher unionism; Unionization.

Extended Summary

Purpose

The purpose of the research is to examine the views of teachers on professional organization and to determine whether teachers make union changes or not. In order to achieve this goal; the effects of teachers' gender, seniority, branch and educational status on their views on professional organization; and whether the teachers are members of unions, or they have changed unions are examined with their reasons.

It has been thought the examination of unionization, which is a teacher problem and determining whether teachers are members of unions, whether they change unions, the reasons for change, and the understanding of unionism makes this research important. The data obtained in the study and the results obtained were compared with other studies and the use of both quantitative and open-ended semi-structured questions in the collection of the data was considered to add importance to the research.

This research has been considered important since it is thought to examine the formation and development of education unions in Turkey and teachers' tendencies towards unionization, teachers' attitudes towards professional organization, reasons for membership of unions, factors affecting union choices and expectations from unions. It is also thought to shed light on the solution of organizational problems, which is one of the teachers' problems.

The Problem of the Research

The question: "What is the attitude of teachers towards professional organization?" posed the problem of this research. Sub-problems of the research:

1. What are the opinions of teachers against professional organization?
2. What are the positive and negative opinions of teachers against professional organization?
3. Do teachers' views on professional organization differ according to:
  - a. Gender, b. Seniority, c. Branch, d. Educational status?
4. What are the reasons for teachers to change or not to change unions?

Limitations of the Research

This research:

1. It has been limited to the views of teachers working in schools affiliated to the Ministry of National Education in the central and districts of Burdur province in the 2016-2017 academic year.
2. The findings obtained in the research are limited to the questions of the “Attitudes of Teachers Towards Professional Organization Scale”.

Method

Model of the Research

The research was designed as a descriptive survey model. Quantitative research methods have been used in order to achieve the main purpose determined in the research. Relational screening model, which is one of the general screening models, was used in the research. The data of the quantitative dimension of the study was obtained via the “Professional Organizational Attitudes Scale of Classroom Teachers and Administrators” scale developed by Baysal, Türkmen and Yücel (2010) and semi-structured question to collect the semi-data about the reasons of teachers’ decisions on union changes.

Screening models are research approaches aiming to describe a situation that exists in the past or still (Karasar, 2012). According to Balcı (2010) descriptive research when they are made retrospectively, they reveal “what was it?”. Educational research is “descriptive research” and is the first and basic research action. Many of the educational problems are descriptive.

Data Collection Tools and Data Analysis

As a data collection tool “The Professional Organizational Attitude Scale of Classroom Teachers and Administrators” consisting of 35 items developed by Baysal, Türkmen and Yücel (2010), was applied. In addition, in the research, a semi-structured open-ended question was asked and data related the reasons for teachers’ change or not were obtained. The quantitative data obtained were tested with descriptive statistics, independent samples t-test and one-way analysis of variance (ANOVA) using computer package programs. Data obtained with a semi-structured open-ended question; evaluated through descriptive analysis and content analysis.

Descriptive analysis and content analysis, qualitative data obtained in the evaluation process were analyzed by dividing them into word and sentence

units (Yıldırım and Şimşek, 2011). Coding in a general framework was used for coding the data (Strauss and Corbin, 1997, cited in Yıldırım and Şimşek, 2011). As a result of this analysis, the findings were supported by teacher views. In the scale of Baysal, Türkmen and Yücel's (2010) teachers' attitudes towards professional organization scale used in this research, the likert type questions were first consulted to learned opinion for validity and then they were subjected to factor analysis to reveal the dimensions that the questions could measure. Cronbach Alpha reliability coefficient was found to be 0.91 in the most recent version of the scale.

Universe and Sampling

The universe of the research is 3346 teachers working in Burdur city center, districts and villages in 2016. However, the sample of the study consists of 778 teachers selected from this universe by stratification sampling method. In the collection of the data, two-step simple random sampling method was used. Accordingly, in the first stage, the provincial, Bucak, Tefenni, Ağlasun, Karamanlı and Çeltikçi districts were determined with the simple random sampling method throughout the province of Burdur, and in the second stage, the institutions that will constitute up to three times. 825 of the data collection tools returned. 47 forms were excluded from evaluation due to reasons such as missing information and variables not being marked. In the last case, the views of 778 teachers, 469 from the center of Burdur, 154 from Bucak district, 42 from Tefenni, 41 from Ağlasun, 51 from Karamanlı and 21 from Çeltikçi, were evaluated.

Results

According to the analysis of the data collected quantitatively in this study, it was found that 81.7% of the teachers were members of the professional organization and 18.3% were not members of any professional organization. In this study, 89.9% of male teachers and 71.9% of female teachers are union members. In this research, it has been revealed that teachers with seniority of 6-10 years have a more positive view in the general dimension of professional organization than teachers with seniority of 26 and above. When the opinions of teachers about organization according to age groups are examined, there is no significant difference in the general dimension. It has been observed that there is no significant difference in teachers' views on organization according to their branch, type of school they work and the place they work. There was a significant difference in the opinions of teachers regarding

the expectations from unions and teachers working in the city center seem to have a more positive attitude than teachers working in villages and towns.

According to the results obtained from the data collected with a semi-structured open-ended question; when teachers' views on the reasons for changing trade unions are analyzed, it is seen that teachers make union changes mostly due to political reasons. When the reasons of teachers changing the union are examined, it is seen that the other reason is making union exchanges due to problems arising from administrators and members.

Giriş

Eğitim, kişinin zihni, bedeni, duygusal yeteneklerinin ve toplumsal davranışlarının en uygun şekilde ya da istenilen bir doğrultuda geliştirilmesi; kişiye birtakım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür (Akyüz, 2012). Eğitim denilince elbette daha çok kastedilen planlı, programlı ve amaçlı eğitimidir. Amaçlar açısından bakılınca da toplumların ekonomik, siyasal, sosyal ve ahlaki hedeflerine ancak planlı eğitimle ulaşmaları mümkündür (Aydın, 2008). Bunların yanı sıra eğitim, insanın doğumu ile başlayan ve ölümüne kadar devam eden bir süreçtir. Bu süreçte insanlara çeşitli bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırılmaktadır. Bu amaçlara ulaşmada öğretmenlerin yanı sıra eğitim sisteminin diğer unsurları olan eğitim programı ve öğrenci de dikkate alınmalıdır. Diğer yandan eğitimde öğrenciyi merkeze alan eğitim felsefesi akımları olduğu gibi öğretmeni merkeze alan felsefi yaklaşımlar da bulunmaktadır.

Alkan'a (1983) göre esasicilik akımı etrafında düşünüldüğünde eğitimde girişim, öğrenciden çok öğretmende olmalıdır. Öğrenci, öğretmenin rehberliğine ve yetişkinlerin denetimine muhtaçtır (akt; Arslanoğlu, 2018). Diğer taraftan daimicilik eğitim felsefesi akımına göre öğretmen, öğrencilerini ileri düzeyde bir entelektüel disipline teşvik etmeli ve önemsiz pratik derslerle zamanı boşa harcamamalıdır. Öğretmen, halkla ilişkiler açısından da iyi modeller geliştirmelidir. Ayrıca öğretmen, toplumsal faaliyetlere katılan ve onları gözlemleyen uzman bir gözlemci olmalıdır (Alkan, 1983'den akt; Arslanoğlu, 2018).

Bir eğitim sistemi neredeyse bütün toplumlarda genel olarak öğrenci, öğretmen ve eğitim programları üzerine kuruludur. Eğitimin etkili olabilmesi ve amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirebilmesi bu öğeler arasındaki uyuma bağlıdır. Bu öğelerden birisinin istenen niteliklerden yoksun olması, eğitim

sürecini doğrudan etkilemektedir. Ancak bu üç öğeden biri olan öğretmenin, eğitimi etkileme gücünün diğer iki öğeden daha fazla olduğunu (Katkat ve Mızrak, 2003) söylemek de mümkündür. Bundan dolayıdır ki öğretmenin olmadığı bir eğitim sisteminden bahsetmek olası değildir. Öğretmenlerin öğrencilere karşı görev ve sorumlulukları olduğu gibi topluma karşı da görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Öğretmenlerin görev ve sorumluluklarını yerine getirip getiremediklerinin bilinmesi önemlidir. Eğer öğretmenler görev ve sorumluluklarını yerine getiremiyorsa orada öğretmen sorunları vardır denilebilir. Öğretmen sorunları genel olarak yetiştirilme/yetiştirme sorunu, ekonomik sorunlar, hukuki problemler, toplumsal statü, sayısal dağılım ve örgütlenme meselesi olarak kategorize edilebilir. Bu kategoriler arasında bulunan öğretmenlerin örgütlenme sorunları da araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

Örgüt, iki veya daha fazla insanın ortak bir davranışı gerçekleştirmek için davranışlarını biçimsel kurallara göre düzenledikleri yapıdır (Keskinçilik, 2007). Schein (1970) ise örgütü, “*İş ve iş bölümü yapılarak bir otorite ve sorumluluk hiyerarşisi içinde, ortak amaç ya da amacın gerçekleştirilmesi için bir araya gelen insanların gerçekleştirdikleri faaliyetlerinin ussal eşgüdümü*” olarak tanımlamaktadır (akt; Karataş, 2015). İnsanlar doğaları gereği toplum hâlinde yaşamak zorunda olan varlıklardır. İnsanların tüm gereksinimlerini kendi kendilerine karşılama imkânları yoktur. O hâlde insanların topluluk hâlinde yaşamalarının sonucu olarak da örgütler kurmaya ve bu örgütleri amaçları doğrultusunda yaşatmaya çalışmaları gerekmektedir (Buluç, 1997’den akt; Karataş, 2015). İnsan sosyal bir varlık olduğu için topluluk hâlinde yaşamaktadır ve dolayısıyla topluluk içerisinde de üstlendiği çeşitli sosyal rolleri bulunmaktadır. Bu bakımdan toplum içerisinde yaşama, belirli bir iş bölümünü ve örgütlülüğü zorunlu kılmaktadır. Ayrıca toplumsal gereksinimlerin ve sorunların pek çoğu, birden çok kişinin bir araya gelip güçlerini birleştirerek gereksinmeyi karşılamak ve sorunu çözmek için uğraşmayı gerektirdiğinden dolayı toplumsal eylemler artık ekonomik, politik, dinsel ve mesleki eksenler etrafında düzenlenmiş güçlü grupların etkileri sonucunda meydana gelmektedir (Bursalıoğlu, 1991’den akt; Karataş, 2015). Bundan ötürü bahsedilen toplumsal gereksinmeyi karşılamak ya da meslekî sorunları çözmek için bir araya gelen insanların kendi aralarında örgütlenerek iş bölümü yapmaları gerekmektedir (Baysal, Türkmen ve Yücel, 2010).

Öğretmenlik mesleği, toplum ve millet açısından önemli bir yere sahiptir. Bu önemin ilk sebebi, öğretmenin okulda kültürel mirası aktarmakta ve

toplumun bütünlüğünün korunmasına yardımcı olmasıdır. İkinci sebebi, öğrencilerin toplumsallaşmasını sağlaması, onun toplumun bir üyesi olduğunu anlamasını, maddi manevi öğeleri öğrenmesini ve benimsemesine imkân oluşturmaktır. Üçüncü olarak ise toplum kültürünü geliştirecek bireyler yetiştirmesidir (Büyükkaragöz ve Kesici, 1998'den akt; Baysal, Türkmen ve Yücel, 2010). Öğretmenlerin toplumumdaki rolleri günden güne artsa da statülerinin düşmesinin nedenleri arasında etkili ve katılımının yüksek olduğu bir meslek örgütüne sahip olamamaları gelmektedir. Zira meslekleşmenin göstergelerinden biri de meslek kuruluşlarıdır. Kendi üyelerinin çıkarlarını, haklarını korumak ve sorunlarını dile getirmek için organize olan meslek kuruluşları, öğretmenler için de söz konusudur (Tezcan, 1988)

Aydın'a (1999) göre öğretmen örgütleri, üyeleri arasında tanışma ve birliktelik sağlayarak öğretmenliğin meslekleşmesine katkıda bulunabilirler. Özellikle taşradaki meslekî kuruluşlar, öğretmenlerin buluşma ve meslekî sorunlarını tartışma yeri olabilir, her türlü meslekî sorunlarını araştırarak ilgililere duyurulmasını sağlayabilir ve bunların çözümüne katkıda bulunabilir. Yine hukuki ve ekonomik sorunları gibi birçok sorunu olan öğretmenler, uzman meslektaşlarının bulunduğu örgütte aydınlatıldığını düşünerek bu kuruluşlara başvurabilirler. Böylece bu örgütler, öğretmenler için önemli bir güvence teşkil etmekle birlikte kendilerini daha güçlü hissetmelerine olanak sağlamış olurlar.

Eğitim sendikaları üyelerinin çoğunluğunu oluşturan öğretmenler, topluma örnek olan ve eğitim sisteminin temelini oluşturan kişiler olup, toplumun kültürel yapısını şekillendiren en büyük etkenlerdendir. Bununla birlikte öğretmenler, meslekî olarak örgütlenme geleneğine sahip en eski kamu görevlileridir (Cerev, 2014). Sendikalar, demokrasinin yaşaması ve gelişmesi için mutlaka olması gereken örgütlü yapılardır (Tortop, 2005). Demokrasinin temeli özgürlük, çoğulculuk, eşitlik, katılımçılık ve uzlaşmaya dayanmaktadır. Sendikalar, demokrasinin bu temel ilkelerini hayata geçiren örgütlü yapılar oldukları için demokrasinin bugününün ve geleceğinin garantisi konumundadırlar (Özdemir, 2002). Yine sendikalar, eğitim alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları arasında gerek üye sayısı gerekse etkililik açısından örgütlenmiş en büyük yapıyı (Erarslan, 2012b) oluşturmaktadırlar.

Sendika kavramı, Roma ve Yunan hukuk sistemlerinde rastlanan "syndic" terimi bir birliğin (sitenin) temsilini sağlamakla görevli kimseleri ifade ederken "Syndicat" terimi ise "syndic" in fonksiyonlarını ve bu fonksiyonların

uygulanmasını ifade etmek için kullanılmıştır (Işık, 1962'den akt; Eraslan, 2012). Eğitim sendikaları, kamuda ve özel sektörde çalışarak eğitim-öğretim faaliyetlerine katılan öğretmenlerin çalışma ve hayat koşullarını iyileştirmek, geliştirmek ve dayanışmayı tesis etmek amacıyla kurulmuş sivil toplum örgütleridir. Eğitim sendikalarının genel amacı üyelerinin ortak ekonomik, sosyal, özlük, meslekî, sendikal hak ve çıkarlarını koruyup geliştirerek onlara daha saygın bir hayat düzeyi sağlamayı hedefleyen projeler geliştirmektir. Bu bağlamda eğitim alanındaki sendikalar kamu sendikacılığı yapmaktadır (Eraslan, 2012).

Türkiye'de öğretmen örgütlenmelerinin tarihsel gelişimi incelendiğinde bu faaliyetlerin uzun yıllara dayandığı ve ilk olarak II. Meşrutiyet döneminde başladığı görülmektedir. İlk öğretmen örgütlenmesinin 1908 yılında gerçekleşmiş olduğu ancak sık sık kesintiye uğradığı anlaşılmaktadır. Öğretmen örgütlenmeleri, Akyüz'e (1978) göre 1908 Meşrutiyetinin getirdiği hürriyet havası, siyasi ve meslekî birçok cemiyetin (meslekî kuruluşun) kurulup çoğalmasına yol açmış ve bundan dolayı öğretmenler de bazı meslekî teşekküller kurmuşlardır. Türkiye'de ilk öğretmen meslek kuruluşu Darülfünun ve Darümuallimin mezunlarının Temmuz 1908 inkılâbından hemen sonra İstanbul'da kurdukları, "Encümen-i Muallimin"dir. Encümen-i Mualliminin amacı öğretmenlerin haklarını savunmak ve eğitimin yayılması konusunda halkı uyarmaktır. Yine Akyüz (2016)'e göre bu öğretmen meslek kuruluşunun ilk isteği de eğitimin ülke geneline yayılmasının sağlanması, Avrupa'daki eğitim sistemi ve eğitimcilerden yararlanılması, ilköğretime önem verilmesi, öğretmenlerin maaşlarının iyileştirilmesi ve öğretmen tayininde kıdem ve ehliyetle dikkat edilmesi olmuştur.

Cumhuriyet dönemi ile ülke genelinde kamu görevlilerinin örgütlenmesi çok önemli bir düzeyde olmasa da öğretmenler örgütlenme yoluna giderek başta Ankara olmak üzere yurdun çeşitli yerlerinde öğretmen örgütleri kurmuşlardır. Ankara merkezli kurularak zamanla ülke geneline yayılan, "Türkiye Muallime ve Muallimler Cemiyeti Birliği" bu süreçte güçlenerek özellikle siyasi etki ile 1925 yılında "Türkiye Muallimler Birliği" ismini almıştır (Akyüz, 1978). Cumhuriyet sonrası, 1922-1946 yıllarını kapsayan dönem, örgütsüzlük ve durgunluk dönemi olmakla birlikte bu dönemin tarihe damgasını vurmuş en önemli olgusu Köy Enstitüleri olmuştur. 1946 yılında ise Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu (TÖDMF) kurulmuştur. Türkiye genelinde öğretmen hareketinin ve örgütlenmesinin ikinci büyük

kuruluşu olan “Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu” 15 Ağustos 1948 günü görevini tamamlamış ve aynı gün “Öğretmen Yardımlaşma Dernekleri Birliği” kurulmuştur. Kuruluş tam olarak 1950 yılında tamamlanmış ve 1954 yılında ise “Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu” ismini almıştır (Altunya, 2008). 1965 yılına gelindiğinde öğretmenlerin iki büyük sendika oluşturdukları gözlenmektedir. Bunlar, Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) ve Türkiye İlkokul Öğretmenleri Sendikası (İLK-SEN) olmuştur (Güvenç, 2008). Fakat bu sendikalar 1971 askeri müdahalesi ile son bulmuş ve kamu görevlilerinin sendikalaşması yasaklanmıştır. Ancak öğretmenler hemen dernekleşmeye başlamışlardır. Bunlardan biri, öğretmenler tarafından kurulan Ülkücü Öğretim Üyeleri ve Öğretmenler Derneğidir (ÜLKÜ-BİR). ÜLKÜR-BİR, 1971 yılında kurulmuş ve faaliyet gösterdiği dönem içinde 80.000 civarında üyeye ve 300’den fazla şubeye sahip olmuştur. Yine 1975 yılında Hürriyetçi Öğretmenler Yardımlaşma ve Dayanışma Birliği (HÜR-ÖĞRET-BİR) ve Mefkûreci Öğretmenler Derneği (MEF-DER) kurulmuş ve dolayısıyla bu dönem içinde faaliyet gösteren öğretmen dernekleri arasında girmişlerdir (Erarslan, 2012a). 1975 yılından sonra ülke genelinde meydana gelen ekonomik şartlar ile öğretmenlerin gittikçe kötüleşen ekonomik durumları sendikalaşma düzeyini artırmıştır. Dönem içinde kurulan diğer öğretmen dernekleri ise Hürriyetçi Öğretmenler Derneği (HÜR-DER), Teknik Öğretmenler Derneği (TÖD), Beden Eğitimi Öğretmenleri Derneği, Tüm İlköğretim Müfettişleri Derneği (TİM-DER), Tüm Öğretim Üyeleri Derneği (TÜ-MÖD), Anadolu ve Rumeli Öğretmen Dernekleri Federasyonu (Akyüz, 1978) olmuştur.

Öğretmen dernekleri, 12 Eylül 1980 askeri müdahale ile tekrar kapatılmıştır. Ancak 2001 yılında oluşturulan yasal zemin ile hızlı bir şekilde sendikalaşmaya başlamışlardır. Bu yasa çıkmadan önce kurulmuş olan sendikalara üye olan öğretmen sayısı hızlı bir şekilde artmıştır. Bu durum diğer kamu görevlilerine örnek olmuş ve onların da sendikalaşmasının önünü açmıştır. Bununla birlikte dönem içerisinde eğitim sendikalarının çabaları sonucu üst kuruluş olan konfederasyonlar kurulmuştur.

Öğretmen örgütlerinin son yıllardaki durumu ile ilgili olarak anayasanın sivilleştirilme çalışmaları ışığında gerçekleşen 07.05.2010 tarih ve 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun 12 Eylül 2010 tarihinde halk oylaması ile kabul edilmiştir. Anayasada yapılan sendika hakkına ilişkin değişikliklerden ilki,

anayasanın “Sendika Kurma Hakkı” başlıklı 51. maddesinin son fıkrasının yürürlükten kaldırılması olmuş ve böylece bir kişinin aynı zamanda ve aynı iş kolunda birden fazla sendikaya üye olmasının yolu açılmıştır. Bu değişikliklerle birlikte memurlar ve diğer kamu görevlilerine toplu sözleşme hakkı tanınmıştır (Yıldız, 2015).

Türkiye’de eğitim çalışanları da dâhil kamu görevlilerinin üye oldukları sendikalarının hak ve sorumluluklarını belirleyen 4688 numaralı kanunda sendikaların hangi faaliyetlerde bulunabilecekleri belirtilmiştir. Bunlardan bazıları şöyle sıralanabilir:

- a. *Genel olarak kamu personelinin hak ve ödevleri, çalışma koşulları, yükümlülükleri, iş güvenlikleri ile sağlık koşullarının geliştirilmesi konularında görüş bildirmek ve toplu görüşme sonucunda anlaşmaya varılan mutabakat metinlerinin uygulanmasını izlemek üzere idarî kurullara üyeleri arasından temsilciler göndermek.*
- b. *Devlet personel mevzuatında kamu görevlilerinin temsilini öngören çeşitli kurullara temsilci göndermek.*
- c. *Verimlilik araştırmaları yapmak, sonuçlarla ilgili raporlar düzenlemek, önerilerde bulunmak ve işverenlerle bu konularda ortak çalışmalar yapmak.*
- d. *Üyelerin meslekî yeterliliklerinin artırılması ve sorunlarının çözülmesi ile sendikal faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik kurs, seminer ve sosyal amaçlı toplantılar düzenlemek, bilimsel çalışmalar yapmak ve yayınlarda bulunmak.*
- e. *Üyelerin ortak ekonomik ve sosyal hak ve menfaatleri ile personel hukukunu ilgilendiren konularda ilgili kurumlara ve yetkili makamlara sunulmak üzere çalışmalar yapmak ve öneriler getirmek.*
- f. *Üyelerin idare ile ilgili doğacak ihtilaflarında, ortak hak ve menfaatlerinin izlenmesinde veya hukukî yardım gerekliliğinin ortaya çıkması durumunda üyelerini veya mirasçılarını, her düzeyde ve derecedeki yönetim ve yargı organları önünde temsil etmek veya ettirmek (...)* (Resmî Gazete, 2012).

Buna göre kamu görevlileri, çalıştıkları kurum veya kuruluşların hizmet kolunda kurulmuş olan sendikalara üye olabileceklerdir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB), öğretmen örgütlerini 02 sıra no’lu hizmet kolu olan “Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri” hizmet iş kolu içerisinde tanımıştır (ÇSGB, 2012). Tablo 1’de “Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri” hizmet kolunda açılmış olan sendikalara üye olabilecek kişilerin çalıştığı kurum ve kuruluşlar görülmektedir. Bu kurum ve kuruluşlarda çeşitli unvanlar altında çalışanlar eğitim, öğretim ve bilim hizmet kolunda kurulmuş herhangi bir sendikaya üye olabilmektedir.

Tablo 1. Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmet Koluna Giren Kamu Kurum ve Kuruluşları

Kurum Kodu	Kurum ve Kuruluşlar
01	Milli Eğitim Bakanlığı
02	Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Genel Müdürlüğü
04	Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı
05	Üniversiteler Arası Kurul Başkanlığı
06	Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı
07	Üniversiteler
08	İleri teknoloji Enstitüleri
09	Yüksek Öğrenim, Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü

Memur sendikalarının 2017 yılına ait resmi üye sayıları, 5 Temmuz 2017 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 4688 Sayılı “Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu Gereğince Kamu Görevlileri Sendikaları ile Konfederasyonların Üye Sayılarına İlişkin, 2017 Temmuz İstatistikleri Hakkında Tebliğ” ile açıklanmıştır (Resmî Gazete, 05.07.2017). En çok üyesi olan 5 konfederasyona ait bilgiler Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2. Bazı Sendikalar ve Üye Sayıları

Sendika No	Sendika Adı	Konfederasyon	Üye Sayısı (N)	Oran (%)
12	TÜRK EĞİTİM-SEN	TÜRKİYE KAMU-SEN	201.282	17.37
14	EĞİTİM-SEN	KESK	93.143	8.03
28	EĞİTİM-BİR-SEN	MEMUR-SEN	420.149	36.26
120	EĞİTİM-İŞ	BİRLEŞİK KAMU-İŞ	48.993	4.22
125	TEÇ-SEN	BAĞIMSIZ	7.564	0.65
Toplam			771.131	

Tablo 2’de görüldüğü gibi eğitim, öğretim ve bilim hizmet kolunda ÇSGB’nin 2017 yılı verilerine göre 38 farklı sendika bulunmaktadır. Bu iş kolunda toplam 1.158.578 kişi bulunmaktadır. ÇSGB, 2017 istatistiklerine göre eğitim iş kolunda öğretmen ve diğer eğitim çalışanlarının yaklaşık 780.000’inin sendika üyesi olduğunu belirtmektedir. Bu verilere göre eğitim alanında sendikalaşma oranı yaklaşık %67.5’tir.

Eğitim, öğretim ve bilim hizmet kolunda çok sayıda sendikanın bulunmasının birçok sebebinin olduğu görülmektedir. Eraslan’ın (2012a) belirttiği gibi, Türkiye’de siyasi iktidarlar, güç yetkisi vermediği sendikaları kendi politik çıkarları uğruna çok rahat manipüle edebilmektedir. Hangi ideolojiden olursa olsun her siyasi iktidar kendi görüşüne yakın olan sendikalarla iş birliğine gitmekte, onlardan destek almakta, onlara destek vermekte ve gelişmelerine katkı sağlamaktadır. Bu gelişme, nitel bağlamda değil nicel bağlamda olmaktadır. Üye sayısı fazla olan sendikanın yetkili sayıldığı yasal düzenleme

kapsamında toplu sözleşme masasında kendi kontrolündeki bir sendikanın olması siyasi iktidarın işini kolaylaştırabilmektedir. Dönemler ve aktörler değişse bile her bir dönem belirli ideolojik zemininde yeni örgütlenmelerini yaratmıştır.

Öğretmenlerin meslekî örgütlenmeleri ile ilgili bazı araştırmaların yapıldığı görülmektedir (Baysal, Türkmen ve Yücel, 2010; Can, 2002; Demir, 2014; Eraslan, 2012, 2012a; Kara, 2016; Karataş, 2015; Taşdan, 2013; Tok, 1996; Yalçın, 2018). Bu araştırmalardan bazılarının tarihsel tarama şeklinde, bazılarında nitel araştırma şeklinde olduğu görülmektedir. Yine bu araştırmaya benzer çalışmaların yapılmış olduğu görülürken birlikte Burdur ili özelinde ve hem nicel hem de kısmen nitel özellikler taşıdığı için bu araştırmanın diğerlerinden farklı bir yere sahip olduğunu söylemek mümkündür. Nicel veriler Öğretmenlerinin Meslekî Örgütlenmeye Yönelik Tutumları Ölçeği şeklinde toplanmış; diğer veriler ise yarı yapılandırılmış bir şekilde ve “Son beş yılda sendika değiştirdiniz mi? Değiştirdiniz ise neden?” sorusu ile bir araya getirilmiştir.

Öğretmenlerin her alanda olduğu gibi özellikle meslek bilincinin oluşturulmasında ve sendikal hakların kazanılmasında öncü oldukları görülmektedir. Türkiye’de eğitim sendikalarının oluşum ve gelişim süreci, öğretmenlerin sendikalaşmaya olan eğilimleri, meslekî örgütlenmeye ilişkin tutumları, sendikalara üye olma nedenleri, sendikaları seçmelerine etki eden faktörler ile sendikalardan beklentilerinin belirlenmesi öğretmenlerin örgütlenme sorunlarının çözümüne ışık tutacağı düşünüldüğü için bu durum araştırmanın çıkış noktasını oluşturmuştur.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Toplumda öğretmenlerin görev ve sorumluluklarının yanında sorunları da bulunmaktadır. Bu sorunlardan biri de öğretmenlerin sendikalaşması meselesidir. Dolayısıyla araştırmanın amacını öğretmenlerin meslekî örgütlenme ile ilgili görüşlerinin incelenmesi ile öğretmenlerin sendika değişikliği yapıp yapmadıklarının belirlenip değerlendirilmesi oluşturmuştur. Diğer bir ifade ile öğretmenlerin hukuki, sosyal ihtiyaçlarını karşılamak ve özlük haklarını korumak için kurdukları meslekî örgütlere karşı tutumlarının incelenmesi araştırmanın amacını oluşturmuştur.

Öğretmenlerin görev ve sorumluluklarını yerine getirirken haklarını elde edebilmeye ve koruyabilmeye dair ihtiyaçları sendikalaşma sorununu

ortaya çıkarmıştır. Öğretmenlerin kendi içlerinde meslekî kurum ve kuruluşlara mensup olmalarının onlara gerek statü ve güç kazandırdığını söylemek mümkündür. Öğretmen sorunlarının çözümünde başka insanlara ve meslekî kuruluşlara ihtiyaç vardır. Öğretmenlerin meslekî ve toplumsal rollerini yerine getirebilmeleri için sendikalaşması bir zorunluluk hâline gelmiştir. Öğretmenlerin sendikalaşması, sendikalara üye olması ya da olmaması, sendika değiştirip değiştirmemesi ve sendikacılık anlayışlarının incelenmesi bu araştırmayı önemli kılan unsurlar arasındadır. Toplanan verilerin hem nicel olması hem de açık uçlu yarı yapılandırılmış soru elde edilmesi ve birlikte değerlendirilmesi bu araştırmaya bir yenilik getirmiştir. Ayrıca bu araştırmanın yeni yapılacak araştırmalara da kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Problemi

Bu araştırmanın problemini “Öğretmenlerinin meslekî örgütlenmeye yönelik tutumları nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır. Araştırmanın Alt Problemleri ise şöyledir:

1. Öğretmenlerin meslekî örgütlenmeye karşı görüşleri nasıldır?
2. Öğretmenler neden örgütlenmektedir?
3. Öğretmenlerin meslekî örgütlenmeye karşı olumlu olumsuz görüşleri nelerdir?
4. Öğretmenlerin meslekî örgütlerden beklentileri nelerdir?
5. Öğretmenlerin meslekî örgütlenme ile ilgili görüşleri cinsiyet, kıdem, branş ve eğitim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
6. Öğretmenlerin sendika değiştirme-değiştirmeme nedenleri nelerdir?

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılında, Burdur ili merkezinde ve ilçelerde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile sınırlıdır. Araştırmada elde edilen bulgular “Öğretmenlerinin Meslekî Örgütlenmeye Yönelik Tutumları” başlığıyla uygulanan ölçekteki sorular ile sınırlandırılmıştır. Öğretmenlerin sendika değişikliği yapıp yapmadıkları ise “Son beş yılda sendika değişikliği yaptınız mı?” şeklindeki açık uçlu soruya verdikleri cevaplarla sınırlandırılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada belirlenen temel amaca ulaşabilmek için nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada genel tarama

modellerinden olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunun verileri Baysal, Türkmen ve Yücel'in (2010) geliştirdiği "Sınıf Öğretmenleri ve Yöneticilerinin Meslekî Örgütlenme Tutumları Ölçeği" ile öğretmenlerin sendika değişikliği yapma veya yapmama nedenlerine ilişkin veriler ise yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile elde edilmiştir.

Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2009). Balcı'ya (2010) göre betimsel araştırmalar geçmişe dönük yapıldıklarında "ne idi?"yi ortaya koyarlar. Eğitim ile ilgili araştırmalar, "betimsel araştırma" olup eğitimin ilk ve temel araştırma eylemidir. Eğitim sorunlarının pek çoğu da betimsel nitelik taşımaktadır.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Veri toplama aracı olarak Baysal, Türkmen ve Yücel (2010)'in geliştirdiği 35 maddeden oluşan "Sınıf öğretmenleri ve Yöneticilerinin Meslekî Örgütlenme Tutumları Ölçeği" uygulanmıştır. Ayrıca araştırmada buna ek olarak öğretmenlerin sendika değişikliği yapma veya yapmama nedenlerine ilişkin verileri elde etmek için yarı yapılandırılmış açık uçlu sorular sorulmuş ve bununla ilgili veriler toplanmıştır. Elde edilen nicel veriler bilgisayar paket programları kullanılarak betimsel istatistik, bağımsız örneklem *t* Testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile test edilmiştir. Yarı yapılandırılmış açık uçlu soruyla elde edilen veriler ise betimsel analiz ve içerik analizi ile değerlendirilmiştir.

Betimsel analiz ve içerik analiziyle değerlendirme sürecinde elde edilen nitel veriler kelime ve cümle birimlerine ayrılarak incelenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Verilerin kodlanmasında ise genel bir çerçeve içinde yapılan kodlama (Strauss ve Corbin, 1997'den akt; Yıldırım ve Şimşek, 2011) kullanılmıştır. Yapılan bu analiz sonucunda bulgular öğretmen görüşleriyle desteklenmiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin Meslekî Örgütlenmeye Yönelik Tutumları Ölçeği'nde likert tipi soruların geçerliği için önce uzman görüşüne başvurulmuş daha sonra da bu sorular faktör analizine tabi tutularak soruların ölçebileceği boyutlar ortaya çıkarılmıştır. Güvenirlilik ve faktör analizi sonucu başlangıçta 50 madde olan ölçme aracındaki madde sayısı 35'e düşürülmüştür. Ölçeğin en son hâliyle Cronbach (∞) güvenirlilik katsayısının 0.91 olduğu görülmüştür. Verilerin analizi sırasında öğretmenlerin her bir soru veya ifadeye yönelik

görüşleri tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3) katılmıyorum (2) ve kesinlikle katılmıyorum (1) seçenekleri arasında değişmiş ve puanlanmıştır (Baysal, Türkmen ve Yücel, 2010).

Bu araştırmada, verilerin değerlendirilmesinde; p değeri 0.01 ile 0.05 aralığında; istatistiksel olarak anlamlı fark, p değeri 0.001 ile 0.01 aralığında; yüksek düzeyde olarak anlamlı fark, p değeri 0.001'den daha küçük ise; çok yüksek düzeyde istatistiksel olarak anlamlı fark ve p değeri 0.10 ile 0.05 aralığında; sınırda anlamlılık -marginally significant- anlamına gelmektedir (Kul, 2014).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2016 yılında Burdur il merkezi, ilçe ve köylerinde görev yapan 3346 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise 0.05 güven aralığında ve 0,5 görülme sıklığı ele alınarak örneklem formülü aracılığıyla (Tanrıoğen, 2009) hesaplanmış ve 344 kişi olarak bulunmuştur. Ancak araştırmanın örneklemini bu evrenden tabakalama örnekleme yöntemi ile seçilen 778 öğretmen oluşturmaktadır.

Verilerin toplanmasında ise iki aşamalı basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Buna göre ilk aşamada Burdur il genelinde basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle Merkez, Bucak, Tefenni, Ağlasun, Karamanlı ve Çeltikçi ilçeleri belirlenmiş; ikinci aşamada ise bu merkezlerdeki kurumlar arasından örneklemin üç katı sayıya kadar katılımcı oluşturacak kurumlar “basit tesadüfi örnekleme” yöntemiyle seçilmiştir. Gerekli izinler alınarak bu okullarda görev yapan öğretmenlere formlar dağıtılmıştır. Veri toplama araçlarından 825'si geri dönmüştür. Eksik bilgi ve değişkenlerin işaretlenmemesi gibi nedenlerden dolayı 47 form değerlendirme dışı bırakılmıştır. Son durumda Burdur ili merkezinden 469, Bucak ilçesinden 154, Tefenni'den 42, Ağlasun'dan 41, Karamanlı'dan 51, Çeltikçi'den 21 olmak üzere araştırmanın örneklemini oluşturan 778 öğretmen görüşü değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmanın örneklemini ile ilgili bilgiler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3'te görülebileceği gibi araştırmaya 426 (%54,8) erkek ve 352 (%45,2) kadın olmak üzere toplam 778 öğretmen katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 41'i (%5,29) öğretmen okulu ve eğitim enstitüsü mezunu, 72'si (%9,3) eğitim yüksekokulu, 528'i (%67,9) Eğitim Fakültesi, 79'u (%10,2) Fen Edebiyat Fakültesi, 58'i (%7,5) ise diğer fakültelerden (Ticaret Turizm, Ziraat, İktisadi ve İdari Bilimler fakülteleri gibi) mezun olmuştur.

Öğretmenlerin 118'i (%10,8) 21-30 yaş grubu aralığında, 321'i (%21,7) 31-40 yaş grubu aralığında, 245'i (%19,7) 41-50 yaş grubu aralığında, 94'ü (%13,4) 51 ve üstü yaş grubu aralığında bulunmaktadır. Öğretmenlerin meslekî kıdemleri incelendiğinde; 84'ü (10,8) 1-5 yıl kıdeme, 169'u (%21,7) 6-10 yıl kıdeme, 153'ü (%19,7) 11-15 yıl kıdeme, 104'ü (%13,4) 16-20 yıl kıdeme, 114'ü (%14,7) 21-25 yıl kıdeme ve 154'ü (%19,8) 26 yıl ve üstü kıdeme sahiptir.

Tablo 3. Araştırmanın Örneklemine Ait Dağılımı

Değişkenler		N (Dağılım)	% (Dağılım)
Cinsiyet Dağılımı	Kadın	352	45.2
	Erkek	426	54.8
	Toplam	778	100.0
Mezun Olunan Okul Türü	Öğretmen Okulu ve Eğt. Enst.	41	5.29
	Eğitim Y. O.	72	9.3
	Eğitim Fakültesi	528	67.9
	Fen Edebiyat Fakültesi	9	10.2
	Diğer Fakülteler	58	7.5
Yaş Grubu	21-30 yaş	118	10.8
	31-40 yaş	321	21.7
	41-50 yaş	245	19.7
	51 yaş ve üstü	94	13.4
Branş Durumu	Sınıf Öğretmeni	228	29.3
	Türkçe Öğretmeni	48	6.2
	Sosyal Bilgiler Öğretmeni	39	3.7
	Matematik Öğretmeni	37	4.8
	Yabancı Dil Öğretmeni	73	9.4
	Din. Kül. ve Ahlak Bil.	23	3.0
	Beden Eğitimi	31	4.0
	Güzel Sanatlar Grubu	30	3.9
	Fen ve Teknoloji	38	3.6
	Orta Öğr. Fen	33	3.3
	Tarih	23	3.0
	Coğrafya	14	1.8
	Edebiyat	47	6.0
	Felsefe grubu	35	4.5
	Meslek Öğretmeni	41	5.2
Ort. Öğr. Matematik	21	2.7	
Okul Öncesi	37	4.8	
Çalışılan Okul Türü	Temel Eğitim	280	36
	Ortaokul	227	29.2
	Genel Lise	134	17.2
	Meslek Lisesi	137	17.6
Görev Yapılan Yer	İl merkezi	469	60.3
	İlçe merkezi	248	31.9
	Köy ve belde	61	7.9

Öğretmenlerin branş durumuna göre dağılımları incelendiğinde 228'i (%29,3) sınıf öğretmeni, 48'i (%6,2) Türkçe öğretmeni, 39'u (%3,7) sosyal

bilgiler öğretmeni, 37'si (%4,8) matematik öğretmeni, 73'ü (%9,4) yabancı dil öğretmeni, 23'ü (%3,0) din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni, 31'i (%4,0) beden eğitimi öğretmeni, 30'u (%3,9) güzel sanatlar grubu (resim-görsel sanatlar-teknoloji tasarım-müzik) öğretmeni, 38'i (%3,6) fen ve teknoloji öğretmeni, 33'ü (%3,3) ortaöğretim fen bilimleri (fizik-kimya-biyoloji) öğretmeni, 23'ü (%3,0) tarih öğretmeni, 14'ü (%1,8) coğrafya öğretmeni, 47'si (%6,0) edebiyat öğretmeni, 35'i (%4,5) felsefe grubu (psikoloji, felsefe, rehberlik) öğretmeni, 41'i (5,2) meslek öğretmeni, 21'i (%2,7) ortaöğretim matematik öğretmeni ve 37'si (%4,8) okul öncesi öğretmenidir.

Öğretmenlerin çalıştığı okul türüne ilişkin dağılımları incelendiğinde; 280'i (%36) temel eğitimde, 227'si (%29,2) ortaokulda, 134'ü (%17,2) genel lisede, 137'si (%17,6) ise meslek liselerinde görev yapmaktadır. Yine öğretmenlerin 469'u (%60,3) il merkezinde, 248'i (%31,9) ilçe merkezinde, 61'i (%7,8) ise belde-köylerde görev yapmaktadır. Öğretmenlerin 636'sı (%81,7) sendika üyesiyken, 142'si (%18,3) ise sendika üyesi değildir. Kadın öğretmenlerin 253'ü (%71,9) sendika üyesi, 99'u (%28,1) sendika üyesi değildir. Erkek öğretmenlerin ise 383'ü (%89,9) sendika üyesi iken, 43'ü (%10,1) sendika üyesi değildir. Öğretmenlerin 142'si (%18,3) sendika üyesi değilken, 226'sı (%29,0) 1-5 yıldır sendika üyesi, 141'i (%18,1) 6-10 yıldır sendika üyesi, 94'ü (%12,1) 11-14 yıldır sendika üyesi, 175'i (%22,5) ise 15 yıl ve üstü yıl sendika üyesidir. Öğretmenlerin 280'i (%36,0) sendika değişikliği yapmışken, 498'i (%64,0) sendika değişikliği yapmamıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırmanın amacını teşkil eden, öğretmenlerin meslekî örgütlenme (sendikalaşma) ile ilgili görüşlerinin incelenmesi ve öğretmenlerin sendika değişikliği yapıp yapmadıklarının belirlenebilmesi için cevap aranan ana problem ve alt problemler için toplanan verilerin analiz edilmesi ile elde edilen bulgular ve yorumlarına yer verilmiştir.

Araştırmanın Birinci Alt Problemi

“Öğretmenlerin meslekî örgütlenmeye karşı görüşleri nasıldır?” sorusuna ilişkin veriler Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4'te öğretmenlerin meslekî örgütlenmeleriyle ilgili görüşlerinin cinsiyete göre dağılımları yapılan bağımsız t Testi sonuçları incelendiğinde genel boyutta anlamlı bir farklılık göstermemektedir [t(776)=1.35, p>.05].

Tablo 4. Öğretmenlerin, Meslekî Örgütlenmeye Karşı Görüşlerinin Değişimi ve Dağılımı

Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Genel Boyut	Kadın	352	138.88	15.91	776	1.35	.175
	Erkek	426	137.30	16.29			
	Toplam	778	138.01				
Sendikalara Üye Olma Nedenleri	Kadın	352	22.10	3.29	776	3.22	.001
	Erkek	426	22.89	3.51			
	Toplam	778	22.54				
Sendikalara Üye Olmama Nedenleri	Kadın	352	56.04	10.40	776	3.11	.002
	Erkek	426	53.50	12.06			
	Toplam	778	54.65				
Sendika Seçimi Etkileyen Faktörler	Kadın	352	17.01	3.22	776	.476	.634
	Erkek	426	16.89	3.69			
	Toplam	778	16.95				
Sendikalardan Beklentileri	Kadın	352	43.70	6.14	776	.679	.497
	Erkek	426	44.00	5.95			
	Toplam	778	43.87				

Alt boyutlar incelendiğinde öğretmenlerin meslekî örgütlere üye olma nedenleri boyutunda erkeklerin lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır [$t(776)=3.22, p<.05$]. Bu sonuçtan erkek öğretmenlerin ($\bar{x}=22.89$), kadın öğretmenlere göre ($\bar{x}=22.10$) sendika üyesi olma nedenlerinde daha olumlu bir tutuma sahip oldukları söylenebilir. Öğretmenlerin sendika üyesi olmama nedenleri boyutu incelendiğinde kadın öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır [$t(776)=3.11, p<.05$]. Bu sonuçtan kadın öğretmenler ($\bar{x}=56.04$), sendika üyesi olmama konusunda erkek öğretmenlerden ($\bar{x}=53.50$) daha olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir. Ancak sendika seçimini etkileyen faktörler boyutunda [$t(776)=.476, p>.05$] ve sendikalardan beklentileri boyutunda anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t(776)=.679, p>.05$].

Tablo 5'te görüleceği gibi, yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda öğretmenlerin meslekî örgütlenme ile ilgili genel görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır [$F(4.773)=1.764, p>.05$]. Başka bir deyişle öğretmenlerin meslekî örgütlenmeye ilişkin görüşleri mezun oldukları okula göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir. Yine öğretmenlerin sendikaya üye olma nedenleri [$F(4.773)=.683, p>.05$], sendikaya üye olmama nedenleri [$F(4.773)=1.274, p>.05$], sendika seçimini etkileyen faktörler [$F(4.773)=.375, p>.05$] ve sendikalardan beklentileri boyutunda anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$F(4.773)=2.012, p>.05$].

Tablo 5. Öğretmenlerin Meslekî Örgütlenmeye Dair Görüşlerinin Mezun Olunan Okul Türüne Göre Dağılımı

Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
Genel Boyut	Gruplar arası	1829.03	4	457.258	1.764	.134	-
	Gruplar içi	200345.53	773	259.179			
	Toplam	202174.56	777				
Sendikalara Üye Olma Nedenleri	Gruplar arası	32.32	4	8.082	.683	.604	-
	Gruplar içi	9147.25	773	11.833			
	Toplam	9179.58	777				
Sendikalara Üye Olmama Nedenleri	Gruplar arası	661.94	4	165.485	1.274	.279	-
	Gruplar içi	100399.27	773	129.883			
	Toplam	101061.22	777				
Sendika Seçimini Etkileyen Faktörler	Gruplar arası	18.30	4	4.577	.375	.827	-
	Gruplar içi	9434.65	773	12.205			
	Toplam	9452.96	777				
Sendikalardan Beklentileri	Gruplar arası	291.75	4	72.939	2.012	.091	-
	Gruplar içi	28016.71	773	36.244			
	Toplam	28308.47	777				

Tablo 6'da da ise yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda öğretmenlerin kıdemlerine göre meslekî örgütlenme ile ilgili genel görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir [$F(5.772)=3.333, p<.05$]. Bu görüş farklılığının hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe Testi sonuçlarına göre 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler ($\bar{x}=140.14, S=14.00$), 26 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenlerden ($\bar{x}=134.06, S=18.41$) daha olumlu tutuma sahiptirler. Scheffe'nin yöntemi de aile olarak hata oranını denetlemektedir. Bu yöntem yalnızca çift olarak karşılaştırmalar için düzeltme yapmaz, aynı zamanda belirleyeceğimiz her türlü olası karşılaştırmalar için de düzeltme yapmaktadır (www.ibim.com. 2020).

Öğretmenlerin kıdemleri göz önünde bulundurulduğunda sendikalara üye olma nedenleri boyutunda anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$F(5.772)=.840, p>.05$]. Ancak öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenleri boyutunda da anlamlı bir farklılık görülmektedir [$F(5.772)=4.964, p<.05$]. Bu görüş farklılığının hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe Testi sonuçlarına göre 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler ($\bar{x}=56.77, S=11.53$), 26 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenlerden ($\bar{x}=51.20, S=12.78$) daha olumlu görüşe sahiptir. Ayrıca 21-25 yıl kıdeme sahip öğretmenler ($\bar{x}=55.98, S=10.03$), 26 ve üstü kıdeme sahip öğretmenlerden ($\bar{x}=51.20, S=12.78$) daha olumlu görüşe sahip oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin sendika seçimini etkileyen faktörler [$F(5.772)=1.229, p>.05$] ve

sendikalardan beklentileri boyutunda anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$F(5.772)=.920, p>.05$].

Tablo 6. Öğretmenlerin Meslekî Örgütlenme ile İlgili Görüşlerinin Kıdemlerine Göre Değişimi

Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Genel Boyut	Gruplar arası	4271.82	5	854.366	3.333	.006	6-10, 26 ⁺
	Gruplar içi	197902.73	772	256.351			
	Toplam	202174.56	777				
Sendikalara Üye Olma Nedenleri	Gruplar arası	49.68	5	9.938	.840	.521	
	Gruplar içi	9129.89	772	11.826			
	Toplam	9179.58	777				
Sendikalara Üye Olmama Nedenleri	Gruplar arası	3147.97	5	629.594	4.964	.000	6-10, 26 ⁺
	Gruplar içi	97913.24	772	126.831			21-25, 26 ⁺
	Toplam	101061.22	777				
Sendika Seçimi Etkileyen Faktörler	Gruplar arası	74.67	5	14.934	1.229	.293	
	Gruplar içi	9378.29	772	12.148			
	Toplam	9452.96	777				
Sendikalardan Beklentileri	Gruplar arası	167.70	5	33.541	.920	.467	
	Gruplar içi	28140.77	772	36.452			
	Toplam	28308.47	777				

Tablo 7. Öğretmenlerin Meslekî Örgütlenmeye İlişkin Görüşlerinin Yaşlarına Göre Değişimi

Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Genel Boyut	Gruplar arası	2277.36	3	759.122	2.939	.032	1-40.51 ⁺
	Gruplar içi	199897.19	774	258.265			
	Toplam	202174.56	777				
Sendikalara Üye Olma Nedenleri	Gruplar arası	62.28	3	20.762	1.763	.153	
	Gruplar içi	9117.29	774	11.779			
	Toplam	9179.58	777				
Sendikalara Üye Olmama Nedenleri	Gruplar arası	1650.05	3	550.019	4.282	.005	1-30.51 ⁺
	Gruplar içi	99411.16	774	128.438			1-40.51 ⁺
	Toplam	101061.22	777				
Sendika Seçimi Etkileyen Faktörler	Gruplar arası	62.00	3	20.669	1.704	.165	
	Gruplar içi	9390.95	774	12.133			
	Toplam	9452.96	777				
Sendikalardan Beklentileri	Gruplar arası	185.82	3	61.942	1.705	.165	
	Gruplar içi	28122.64	774	36.334			
	Toplam	28308.47	777				

Tablo 7’de yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda öğretmenlerin meslekî örgütlenmeye ilişkin görüşleri ile yaşları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir [$F(3.774)=2.939, p<.05$]. Bu görüş farklılığının hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe Testi sonuçlarına göre 31-40 yaş aralığındaki öğretmenler ($\bar{x}=139.20, S=14.84$), 51 ve üstü yaş aralığındaki öğretmenlerden ($\bar{x}=133.75, S=16.77$) daha olumlu

tutuma sahiptir. Öğretmenlerin sendikaya üye olma nedenleri boyutunda anlamlı bir farklılık görülmemektedir $F(3.774)=1.763, p>.05$. Sendikalara üye olmama boyutunda ise anlamlı farklılık çıkmış $F(3.774)=1.763, p<.05$, bu farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Scheffe Testi sonucunda 21-30 yaş aralığındaki öğretmenler ($\bar{x}=56.15, S=10.74$), 51 ve üstü yaş aralığındaki öğretmenlerden ($\bar{x}=51.08, S=12.37$) daha olumlu tutuma sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca 31-40 yaş aralığındaki öğretmenler ($\bar{x}=55.37, S=10.93$), 51 ve üstü yaş aralığındaki öğretmenlerden ($\bar{x}=51.08, S=10.93$) daha olumlu tutuma sahiptirler. Diğer yandan öğretmenlerin sendika seçimini etkileyen faktörler $F(3.774)=1.704, p>.05$. ve sendikalardan beklentileri boyutunda anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$F(3.774)=1.705, p>.05$].

Tablo 8. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Meslekî Örgütlenme ile İlgili Görüşlerinin Dağılımı

Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
Genel Boyut	Gruplar arası	4043.550	16	252.722	.971	.487	
	Gruplar içi	198131.013	761	260.356			
	Toplam	202174.563	777				
Sendikalara Üye Olma Nedenleri	Gruplar arası	309.208	16	19.326	1.658	.050	
	Gruplar içi	8870.372	761	11.656			
	Toplam	9179.580	777				
Sendikalara Üye Olmama Nedenleri	Gruplar arası	3319.454	16	207.466	1.615	.059	
	Gruplar içi	97741.766	761	128.439			
	Toplam	101061.220	777				
Sendika Seçimi Etkileyen Faktörler	Gruplar arası	170.348	16	10.647	.873	.601	
	Gruplar içi	9282.613	761	12.198			
	Toplam	9452.961	777				
Sendikalardan Beklentileri	Gruplar arası	739.782	16	46.236	1.276	.205	
	Gruplar içi	27568.692	761	36.227			
	Toplam	28308.474	777				

Tablo 8’de görüldüğü gibi yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda öğretmenlerin meslekî örgütlenmeye ilişkin görüşleri ile branşları arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır [$F(16.761)=.971, p>.05$]. Öğretmenlerin sendikaya üye olma nedenleri boyutunda ise anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$F(16.761)=1.658, p>.05$]. Ancak öğretmenlerin sendikaya üye olmama nedenleri [$F(16.761)=1.615, p>.05$] ve sendika seçimini etkileyen faktörler [$F(16.761)=.873, p>.05$] ve sendikalardan beklentileri boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$F(16.761)=1.276, p>.05$].

Tablo 9’da yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda öğretmenlerin meslekî örgütlenmeye ilişkin görüşleri ile görev yaptıkları okul türleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F(3.774)=.966, p>.05$].

Öğretmenlerin görev yaptıkları okul türüne göre sendikalara üye olma nedenleri [$F(3.774)=1.302, p>.05$], sendikalara üye olmama nedenleri [$F(3.774)=.786, p>.05$], sendika seçimini etkileyen faktörler [$F(3.774)=.952, p>.05$] ve sendikalardan beklentileri boyutlarında [$F(3.774)=1.415, p>.05$] anlamlı farklılık görülmemektedir.

Tablo 9. Öğretmenlerin Okul Türlerine Göre Meslekî Örgütlenme ile İlgili Görüşlerinin Dağılımı

Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
Genel Boyut	Gruplar arası	753.978	3	251.326	.966	.408	
	Gruplar içi	201420.585	774	260.233			
	Toplam	202174.563	777				
Sendikalara Üye Olma Nedenleri	Gruplar arası	46.105	3	15.368	1.302	.272	
	Gruplar içi	9133.475	774	11.800			
	Toplam	9179.580	777				
Sendikalara Üye Olmama Nedenleri	Gruplar arası	306.847	3	102.282	.786	.502	
	Gruplar içi	100754.373	774	130.174			
	Toplam	101061.220	777				
Sendika Seçimi Etkileyen Faktörler	Gruplar arası	34.759	3	11.586	.952	.415	
	Gruplar içi	9418.202	774	12.168			
	Toplam	9452.961	777				
Sendikalardan Beklentileri	Gruplar arası	154.391	3	51.464	1.415	.237	
	Gruplar içi	28154.083	774	36.375			
	Toplam	28308.474	777				

Tablo 10. Öğretmenlerin Görev Yerlerine Göre Meslekî Örgütlenme ile İlgili Görüşlerinin Dağılımı

Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Genel Boyut	Gruplar arası	1280.87	2	640.439	2.471	.085	
	Gruplar içi	200893.68	775	259.218			
	Toplam	202174.56	777				
Sendikalara Üye Olma Nedenleri	Gruplar arası	18.88	2	9.440	.799	.450	
	Gruplar içi	9160.70	775	11.820			
	Toplam	9179.58	777				
Sendikalara Üye Olmama Nedenleri	Gruplar arası	582.94	2	291.472	2.248	.106	
	Gruplar içi	100478.27	775	129.649			
	Toplam	101061.22	777				
Sendika Seçimi Etkileyen Faktörler	Gruplar arası	42.67	2	21.338	1.757	.173	
	Gruplar içi	9410.28	775	12.142			
	Toplam	9452.96	777				
Sendikalardan Beklentileri	Gruplar arası	230.55	2	115.277	3.182	.042	Belde, köy, il merkezi
	Gruplar içi	28077.92	775	36.230			
	Toplam	28308.47	777				

Tablo 10'da yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda öğretmenlerin meslekî örgütlenmeye ilişkin görüşleri ile görev yaptıkları yerleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$F(2.775)=2.471, p>.05$]. Yine aynı

şekilde öğretmenlerin görev yaptıkları yere göre sendikalara üye olma nedenleri [$F(2.775)=1.799$, $p>.05$], sendikalara üye olmama nedenleri [$F(2.775)=2.248$, $p>.05$] ve sendika seçimini etkileyen faktörler boyutlarında [$F(2.775)=1.757$, $p>.05$] anlamlı farklılık görülmemektedir. Ancak öğretmenlerin sendikalardan beklentileri boyutunda [$F(2.775)=3.182$, $p<.05$] anlamlı farklılık görülmektedir. Bu görüş farklılığının hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffé Testi sonuçlarına göre il merkezinde görev yapan öğretmenler ($\bar{X}=44.25$, $S=5.80$), belde-köy merkezinde görev yapan öğretmenlerden [$(\bar{X}=42.40$, $S=5.85)$] daha olumlu tutuma sahiptirler.

Tablo 11. Öğretmenlerin Sendika Üyeliğine İlişkin Meslekî Örgütlenme Görüşlerinin Dağılımı

Boyutlar	Sendika	N	X	S	sd	t	p
Genel Boyut	Evet	636	137.02	15.52306	776	3.658	.000
	Hayır	142	142.46	18.00984			
	Toplam	778	138.01				
Sendikalara Üye Olma Nedenleri	Evet	636	22.88	3.04048	776	6.078	.000
	Hayır	142	20.99	4.52897			
	Toplam	778	22.54				
Sendikalara Üye Olmama Nedenleri	Evet	636	53.28	10.96355	776	7.332	.000
	Hayır	142	60.79	11.35700			
	Toplam	778	54.65				
Sendika Seçimi Etkileyen Faktörler	Evet	636	16.88	3.42888	776	1.085	.278
	Hayır	142	17.2409	3.74055			
	Toplam	778	16.95				
Sendikalardan Beklentileri	Evet	636	43.96	5.99102	776	.950	.342
	Hayır	142	43.43	6.23646			
	Toplam	778	43.87				

Tablo 11’de, öğretmenlerin meslekî örgütlenmeleri ile ilgili görüşlerinin sendika üyesi olup almama durumlarına göre yapılan bağımsız t Testi sonuçları incelendiğinde genel boyutta anlamlı bir farklılık görülmektedir [$t(776)=3.658$, $p<.05$]. Bu bulgudan hareketle sendika üyesi olmayan öğretmenlerin ($\bar{x}=142.46$), sendika üyesi olan öğretmenlerden ($\bar{x}=137.02$) daha olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir. Öğretmenlerin sendika üyesi olma nedenleri boyutu incelendiğinde, sendika üyesi olan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir [$t(776)=6.078$, $p<.05$]. Bu bulgudan sendika üyesi olan öğretmenlerin ($\bar{x}=22,88$), sendika üyesi olmayan öğretmenlerden ($\bar{x}=20,99$) daha olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir. Öğretmenlerin sendika üyesi olmama nedenleri boyutu incelendiğinde, sendika üyesi olmayan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir [$t(776)=7.332$, $p<.05$]. Sendika üyesi olmayan öğretmenler ($\bar{x}=60.79$),

sendika üyesi olan öğretmenlerden ($\bar{x}=53.28$) daha olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir. Öğretmenlerin sendika seçimini etkileyen faktörler [$t(776)=1.085, p>.05$] ve sendikalardan beklentileri boyutlarında öğretmenlerin örgütlenme ile ilgili tutumlarında anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t(776)=-.950, p>.0$].

Tablo 12. Öğretmenlerin Görüşlerinin Sendika Üyelik Sürelerine Göre Değişimi

Boyut	Varyansı Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
Genel Boyut	Gruplar arası	5483.90	4	1370.976	5.388	.000	Üye olm/15 ⁺
	Gruplar içi	196690.66	773	254.451			
	Toplam	202174.56	777				
Üye Olma Nedenleri	Gruplar arası	506.26	4	126.567	11.282	.000	Üye olm/ 1-5, 6-10, 11-15, 15 ⁺
	Gruplar içi	8673.31	773	11.220			
	Toplam	9179.58	777				
Üye Olmama Nedenleri	Gruplar arası	9455642	4	2363.911	19.948	.000	Üye olm/1-5, 6-10,11-15,15 ⁺
	Gruplar içi	91605.57	773	118.507			1-5/15 ⁺ 6-10/15 ⁺
	Toplam	101061.22	777				
Sendika Seçimini Etkileyen Faktörler	Gruplar arası	82.52	4	20.631	1.702	.148	
	Gruplar içi	9370.43	773	12.122			
	Toplam	9452.96	777				
Sendikalardan Beklentileri	Gruplar arası	45.51	4	11.379	.311	.871	
	Gruplar içi	28262.95	773	36.563			
	Toplam	28308.47	777				

Tablo 12’de, yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda öğretmenlerin meslekî örgütlenme ile ilgili genel görüşleri öğretmenlerin sendikalara üyelik sürelerine göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir [$F(4.773)=5.388, p<.05$]. Bu görüş farklılığının hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe Testi sonuçlarında, sendikalara üye olmayan öğretmenler ($\bar{x}=142.46, s=18.00$) ile 15 ve üstü yıl sendikalı öğretmenlerden ($\bar{x}=134.25, s=17.00$) daha olumlu tutuma sahiptirler. Öğretmenlerin örgütlenme ile ilgili görüşleri sendikalara üye olma nedenleri boyutunda anlamlı farklılık olduğu görülmektedir [$F(4.773)=11.282, p<.05$]. Bu görüş farklılığının hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe Testi sonuçlarında, sendika üyesi olan tüm gruplardaki öğretmenler sendika üyesi olmayan öğretmenlerin görüşlerinden anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Buna göre; 1-5 yıldır sendikalı olan öğretmenlerin ($\bar{x}=22.49, s=3.01$), 6-10 yıldır üye olan öğretmenlerin ($\bar{x}=22.81, s=2.96$), 11-14 yıldır üye olan öğretmenlerin ($\bar{x}=22.90, s=3.28$), 15 ve üstü yıldır üye olan öğretmenlerin ($\bar{x}=23.44, s=2.93$) üye olmayan öğretmenlerden ($\bar{x}=20.99, s=4.52$)

daha olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir. Yine öğretmenlerin örgütlenme ile ilgili görüşleri sendikalara üye olmama nedenleri boyutunda anlamlı farklılık olduğu görülmektedir [$F(4.773)=19.498, p<.05$]. Bu görüş farklılığının hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe Testi sonuçlarına göre sendika üyesi olmayan öğretmenlerin görüşleri, sendika üyesi olan tüm gruplardaki öğretmenlerin görüşlerinden anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenler ($\bar{x}=60.79, s=11.35$), 1-5 yıldır üye olan öğretmenlerden ($\bar{x}=55.31, s=10.09$), 6-10 yıldır üye olan öğretmenlerden ($\bar{x}=54.12, s=9.79$), 11-14 yıldır sendikalı öğretmenlerden ($\bar{x}=53.21, s=11.46$) ve 15 ve üstü yıldır sendikalı olan öğretmenlerden ($\bar{x}=50.01, s=11.95$) daha olumlu tutuma sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte Scheffe Testi sonucunda 1-5 yıldır üye olan öğretmenlerin ($\bar{x}=55.31, s=10.09$), 15 ve üstü yıldır sendikalı olan öğretmenlerden ($\bar{x}=50.01, s=11.95$) daha olumlu tutuma sahip oldukları görülmektedir. 6-10 yıldır üye olan öğretmenlerin ($\bar{x}=54.12, s=9.79$), 15 ve üstü yıldır sendikalı olan öğretmenlerden ($\bar{x}=50.01, s=11.95$) daha olumlu tutuma sahip oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin örgütlenme ile ilgili görüşleri sendika seçimi etkileyen faktörler boyutunda [$F(4.773)=1.702, p>.05$] ve sendikalardan beklentileri boyutunda anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir [$F(4.773)=.311, p>.05$].

Tablo 13. Öğretmenlerin Sendika Değişikliğine Göre Görüşlerinin Dağılımı

Boyutlar	Değişiklik	N	X	S	sd	t	p
Genel Boyut	Evet	280	138.8726	14.006	776	1.108	.268
	Hayır	498	137.5380	17.204			
	Toplam	778	138.01				
Sendikalara Üye Olma Nedenleri	Evet	280	22.8738	3.075	776	2.034	.042
	Hayır	498	22.3525	3.614			
	Toplam	778	22.54				
Sendikalara Üye Olmama Nedenleri	Evet	280	54.8704	10.136	776	.399	.690
	Hayır	498	54.5306	12.067			
	Toplam	778	54.65				
Sendika Seçimi Etkileyen Faktörler	Evet	280	17.2539	3.168	776	1.802	.072
	Hayır	498	16.7852	3.647			
	Toplam	778	16.95				
Sendikalardan Beklentileri	Evet	280	43.8746	5.828	776	.011	.991
	Hayır	498	43.8696	6.155			
	Toplam	778	43.87				

Tablo 13'te öğretmenlerin meslekî örgütlenmeleri ile ilgili görüşlerinin sendika değişikliği yapıp yapmama durumlarına göre yapılan bağımsız *t* Testi sonuçları incelendiğinde genel boyutta anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t(776)=1.108, p>.05$]. Ancak öğretmenlerin meslekî örgütlenmeleri ile ilgili

görüşleri sendikalara üye olma nedenleri boyutunda incelendiğinde anlamlı bir farklılık görülmektedir $t(776)=2.034$. Bu bulgudan sendika değişikliği yapan öğretmenlerin ($\bar{x}=22.87$, $s=3.075$) sendika değişikliği yapmayan öğretmenlerden ($\bar{x}=22.35$, $s=3.614$) daha olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir. Aynı şekilde öğretmenlerin meslekî örgütlenmeleri ile ilgili görüşleri sendikalara üye olmama nedenleri boyutunda $t(776)=.399$, sendika seçimini etkileyen faktörler boyutunda $t(776)=1.802$ ve sendikalardan beklentileri boyutunda anlamlı bir farklılık görülmemektedir $t(776)=.011$.

Diğer yandan öğretmenlerin son zamanlarda sendika değiştirme veya değiştirmeme nedenlerine ilişkin yarı yapılandırılmış açık uçlu soru ile toplanan verilerin değerlendirilmesi aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 14. Öğretmenlerin Sendika Değiştirme Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Politik Nedenler (f:54)	Yetersizlik (f:37)	Yönetici ve Üye Kaynaklı (f:18)	Çevre (f:2)
Fikir ayrılıkları (f:31)	Hizmet yetersizliği (f:13)	Genel merkez(f:10)	Arkadaş etkisi (f:2)
Politik söylemleri (f:12)	Temsil edememe (f:9)	Yerel yönetici(f:6)	
Siyasi Sapmalar (f:11)	Güvensizlik (f:8)	Üyeler kaynaklı(f:2)	
	Sorumsuzluk (f:7)		

Tablo 14’te görüldüğü gibi öğretmenlerin sendika değiştirme nedenlerine bakıldığında fikir ayrılıkları olduğu anlaşılmaktadır. Aşağıdaki ifadeler ise politik boyuttaki öğretmen görüşlerine örnek olarak verilebilir:

“Fikir uyumsuzluğu, sendikalar öğretmen hakkını savunmaktan çok siyasetle uğraşmalarından dolayı sendika değiştirdim.” (Ö50)

“Sendikalar şahsi menfaatler çerçevesinde çalıştığı için ve siyasallaştığı için değiştirdim.” (Ö48)

“Sendikanın tasvip etmediğim çevrelere vermiş olduğu destek nedeniyle değiştirdim.” (Ö563)

“Sendikayla görüşlerimizin uyuşmaması ve görüşlerimize uygun bir sendika kurulması nedeniyle sendika değiştirdim.” (Ö67)

Öğretmenlerin sendika değiştirme nedenleri olarak (f:13) ikinci sırada hizmet yetersizliğini ileri sürdükleri görülmektedir. Yetersizlik boyutunda öğretmen görüşleriyle ilgili örnekler aşağıdaki şekildedir:

“Önceki sendikamın sadece üye yapana kadar tanınması, ondan sonra herhangi bir durumda yardımcı olmaması nedeniyle sendikamdan ayrıldım.” (Ö420)

“Öğretmenlerin sendikalaştırılarak ayrıştırıldığını düşünüyorum. Ancak sendikali olmazsak da haklarımızı savunamıyoruz. Dolayısıyla sendikamı haklarımızı savunmadığı için değiştirdim.” (Ö356)

“Yeni sendikamın daha etkin çalışmalar yaptığını düşündüğüm için sendikamdan ayrıldım.” (Ö738)

“Sendikamın söylemlerinin birbirini tutmaması sebebiyle sendikamdan ayrıldım.” (Ö76)

Tablo 14’te öğretmenlerin sendika değiştirme nedenlerine bakıldığında yönetici ve üyelerden kaynaklı olduğu görülmektedir. Bunlara ilişkin öğretmen görüşlerine örnekler şöyledir:

“Sendika yöneticilerinin kendi çıkarları doğrultusunda iş yapmaları nedeniyle ayrıldım.” (Ö474)

“Yeni istifa ettim ama henüz cevap gelmedi. Sendikanın fikirleriyle ters düştüğümü anladım. Sebebi de şu sendika yönetimindekilerin birleştirici değil ayrıştırıcı olması bunda etkili oldu.” (Ö794)

“Sendika üyelerinin tutum ve davranışları sebebiyle sendika değiştirdim.” (Ö332)

“Sendikanın yönetim kadrosunun düşüncelerinin farklılaşması sebebiyle sendika değiştirdim.” (Ö354)

Tablo 13’te öğretmenlerin sendika değiştirme nedenlerine bakıldığında çevre boyutunda yer aldığı görülmektedir. Çevre boyutunda yer alan öğretmen görüşlerine örnekler şu şekildedir: *“Arkadaş hatırı için sendikadan ayrıldım.” (Ö246)* *“Arkadaş isteği için sendikamdan ayrıldım.” (Ö146).*

Tablo 15. Sendika Değişikliği Yapmayan Öğretmenlerin Sendika Değiştirmeme Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Yeterlik (f:49)	Politik Nedenler (f:6)
Memnunum: 39	Politik duruş: 3
Sorumluluk: 6	Görüş birliği: 3
Güven: 7	
Temsil edebilme: 4	

Tablo 15’te sendika değişikliği yapmayan öğretmenlerin sendika değiştirmeme nedenlerine bakıldığında yeterlilik (f:49) meselesinin birinci derecede etkili olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin sendika değiştirmemeye ilişkin politik boyutta öğretmen görüşlerine ilişkin örnekler şu şekildedir:

“Dünya görüşüme uygun olduğu için ve çalışmalarına inandığım için.” (Ö85)

“Savunulan düşünceler ve ilkeler doğrultusunda sendika seçimi yapılmalı ve tutarlı olunmalı. Çıkar uğruna yapılan sendika değişikliğini kışkırtıcılık olarak görüyorum.” (Ö305)

“Kendime yakın olduğumu düşündüğümünden dolayı.” (Ö676)

“Sendikamın duruşunu beğeniyorum.” (Ö749)

Sendika değişikliği yapmayan öğretmenlerin sendika değiştirmeme nedenlerine bakıldığında politik nedenlerin (f:6) ikinci derecede etkili olduğu

görülmektedir. Buna yönelik öğretmen görüşlerine ilişkin örnekler aşağıdaki gibidir:

“Sendikacılık nedir, nasıl yapılır en iyi şekilde gösterdiği için sendikamdan ayrılmam.” (Ö614)

“Doğrunun yanında yanlışın karşısında olduğu için.” (Ö412)

“Sosyal aksaklıklara daha duyarlı bir sendika olduğu için.” (Ö61)

“Sendikamla ilgili olumsuzluk olmadıkça tercihim kolay kolay değiş-tirmem.” (Ö611)

“Sendikamın haklarımı koruduğuna inanıyorum.” (Ö720)

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada nicel olarak toplanan verilerin analizine göre öğretmenlerin %81.7'sinin meslekî örgüt üyesi olduğu, %18.3'ünün ise herhangi bir meslekî örgüte üye olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak sendika üyesi olmayan öğretmenlerin (A.O=4.07), sendika üyesi olan öğretmenlere (A.O.=3.91) göre örgütlenmeye ilişkin daha olumlu görüşe sahip oldukları görülmektedir. Baysal, Türkmen ve Yücel'in (2010) yaptığı çalışmada öğretmenlerin %58.6'sının meslekî bir örgüte üye olduğu bulgusuna, Tok'un (1996) yapmış olduğu çalışmada örgütlü öğretmen oranının %39 olduğu bulgusuna ve Boyacı'nın (1994) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin %87'sinin örgütlenmeden yana olduğunu ancak örgütlü öğretmen oranının ise %33.2 oranında olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmada, erkek öğretmenlerin %89.9'unun, kadın öğretmenlerin de %71.9'unun sendika üyesi görülmektedir. Bununla birlikte erkek ve kadın öğretmenlerin örgütlenmeye yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık görülmezken, erkek öğretmenler sendika üyesi olma nedenleri boyutunda, kadın öğretmenlere göre daha olumlu tutuma sahip oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Kadın öğretmenler ise sendikaya üye olmama nedenleri boyutunda erkek öğretmenlere göre daha olumlu tutuma sahiptirler. Boyacı (1994) çalışmasında erkek öğretmenlerin örgütlenme oranının %47, kadın öğretmenlerin örgütlenme oranının ise %22 olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Baysal, Türkmen ve Yücel (2010) ise çalışmalarında kadın öğretmenlerin %61.2'sinin, erkek öğretmenlerin ise %29.9'unun herhangi bir meslekî örgütüne üye olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yapılan araştırmalar doğrultusunda gün geçtikçe öğretmenlerin sendikalaşma oranında artış olduğu söylenebilir. Bu artışın öğretmenlerin örgütlenmeleri ile ilgili yasal kolaylaştırmalar ve teşviklerden kaynaklandığı söylenebilir.

Bu araştırmada, 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin meslekî örgütlenme genel boyutunda, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip olan öğretmenlerden daha olumlu görüşe sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca sendikaya üye olmama alt boyutunda 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenlerden daha olumlu, 21-25 yıl kıdeme sahip öğretmenler, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenlerden daha olumlu görüşe sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Baysal, Türkmen ve Yücel (2010), yapmış olduğu araştırmada 1-5 yıl ve 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin meslekî örgütlenme genel boyutunda diğer kıdemlere göre daha olumlu görüşe sahip olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Dolayısıyla bu sonuçtan öğretmenlerin meslekî kariyerlerinin sonlarında öğretmen örgütlenmesine yönelik olumsuz tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Öğretmenlerin yaş durumlarına göre örgütlenme ile ilgili görüşleri incelendiğinde genel boyutta anlamlı farklılık görülmemiştir. Ancak 31-40 yaş grubunda bulunan öğretmenlerin örgütlenmeye yönelik görüşleri, 51 ve üstü yaş grubunda olanlardan daha olumludur. Bu bulgu araştırmada 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin meslekî örgütlenme genel boyutunda, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip olan öğretmenlerden daha olumlu görüşe sahip oldukları bulgusunu desteklemektedir.

Öğretmenlerin branş durumlarına göre örgütlenme ile ilgili görüşlerinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ancak genel boyutta meslek lisesi öğretmenlerinin din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinden daha olumlu görüşe sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin görev yaptığı okul türü durumlarına göre örgütlenme ile ilgili görüşlerinde anlamlı farklılık görülmemiştir. Ancak genel boyutta meslek liselerinde görev yapan öğretmenler, genel liselerde görev yapan öğretmenlerden daha olumlu görüşe sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Ancak öğretmenlerin görev yaptığı yerleşim yeri durumlarına göre örgütlenmeyle ilgili görüşlerinde genel boyutta anlamlı farklılık çıkmamıştır. Ancak köy ve beldelerde görev yapan öğretmenlerin diğer yerleşim yerlerinde görev yapan öğretmenlerden daha olumsuz görüşe sahip oldukları görülmüştür. Sendikalardan beklentileri boyutunda öğretmen görüşlerinde anlamlı farklılıklar ortaya çıkmış ve il merkezinde görev yapan öğretmenlerin köy ve beldelerde görev yapan öğretmenlerden daha olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Öğretmenlerin mezuniyet durumlarına göre örgütlenme ile ilgili görüşlerinde anlamlı farklılık görülmemiştir. Ancak hem genel boyutta hem de tüm

alt boyutlarda fen edebiyat fakültesi mezunu öğretmenlerin diğer eğitim kurumlarından mezun öğretmenlerden daha olumlu görüşe sahip oldukları görülmüştür. Baysal, Türkmen ve Yücel (2010), lisans düzeyinde mezuniyete sahip olan öğretmenlerin eğitim enstitüsü ve eğitim yüksekokulundan mezun olan öğretmenlerden daha olumlu görüşe sahip olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Öğretmen görüşlerine göre ilginç bir bulgu olarak sendika üyesi olmayan öğretmenler sendika üyesi olan öğretmenlere göre daha olumlu tutuma sahiptir. Sendika üyesi olmayan öğretmenlerin sendika üyesi olan öğretmenlere göre örgütlenmeye yönelik daha olumlu görüşe sahip oldukları görülmüştür. Sendikaya üyelik sürelerine göre sendika üyesi olmayan öğretmenlerin, diğer yıl gruplarında bulunan öğretmenlere göre daha olumlu görüşe sahip olduğu tespit edilmiştir. Ancak sendikalılık süresi yükseldikçe öğretmenlerin örgütlenmeye yönelik görüş ortalamaları azalmaktadır. Öğretmenlerin meslekî örgütlenmeye yönelik görüşleri, sendika değişikliği yapmış olanların görüşleri, sendika değişikliği yapmamış olan öğretmenlere göre daha olumlu görüşe sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Yarı yapılandırılmış açık uçlu soru ile toplanan verilerin analizi ile elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin sendika değiştirme nedenlerine bakıldığında öğretmenlerin daha çok politik nedenler sebebiyle sendika değişikliği yaptıkları görülmektedir. Politik nedenler sebebiyle sendika değişikliği yapan öğretmenler daha çok fikir ayrılıklarından dolayı bağlı buldukları sendikadan ayrıлып başka bir sendikaya üye olmuşlardır. Bu bulgu Ulutaş ve Sönmez'in (2011) araştırmasındaki gibi katılımcıların yarısından çoğunun siyasi görüşlerine göre sendika seçimi yaptığı bulgusuyla paralellik göstermektedir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu sendika değişim sebeplerini fikir ayrılıklarına bağlamıştır.

Bu çalışmada öğretmenlerin sendika değişimlerini etkileyen ikinci faktörünü sendikaların yetersizliği meselesi oluşturmaktadır. Bu sonuca göre öğretmenlerin sendikal olarak yeterlilik anlamında arayış içinde oldukları, kendilerini temsil edebilecekleri, güvenebilecekleri, sorumluluk sahibi olarak yeterli hizmet verebilecek sendika arayışında oldukları söylenebilir. Ulutaş ve Sönmez (2011) araştırmalarında, katılımcıların sendikayı özlük haklarını koruyan en iyi kuruluş olarak gördüğü, ancak sendikaların örgütlenememesi ve temsil sorunu olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmenlerin sendika değiştirme nedenleri arasında yöneticilerden ve diğer üyelerden kaynaklı sorunlar olduğu sonucu çıkarılabilir. Öğretmenler

daha çok genel merkez ve yerel yöneticiler sebebiyle sendika değiştirdiklerini belirtmişlerdir. Taşdan (2013) öğretmenlerin büyük çoğunluğunun sendika yöneticilerinin yetersiz olduğunu ifade etmektedir. Sendikalı öğretmenlere göre bu yetersizliğin temel sebepleri ideolojilerini eğitimin faydasında kullanmamaları, insan ilişkileri konusunda başarısız olmaları, ikna etme kabiliyetlerinin yetersiz oluşu, bilgi eksiklikleri, üslup ve diyalog konularında eksik olmaları, ideolojik yaklaşımları ile gerekli donanımına sahip olmayışlarıdır. Bu çalışmada Taşdan'ın (2013) bulgularına paralel olarak öğretmenler, sendika yöneticilerinin ayrıştırıcı olduklarını, çıkarlarını ön plana yerleştirdiklerini, ideolojik olarak farklılaşma yaşadıklarını ve olumsuz tutum ve davranışlara maruz kaldıklarından dolayı sendika değişikliği yaptıklarını belirtmişlerdir.

Bu çalışmada, sendika değişikliği yapan öğretmenlerin siyasi görüş ve düşüncelerine göre sendika değişimi yaptıklarını ifade ederler iken, sendika değişikliği yapmayan öğretmenler ise; siyasi görüş ve düşüncelerinden çok sendika memnuniyeti ve sendikal yeterlilik sebebinden dolayı sendika değişikliği yapmadıklarını belirtmektedirler. Taşdan (2013) sendikalı öğretmenlerin genellikle mensubu oldukları sendikadaki faaliyetlerin siyasi görüş ve düşüncelerine uygun geldiği için bu oluşuma üye olduklarını söylediklerini ifade etmektedir.

Sendika değişikliği yapmayan öğretmenlerin sendika değiştirmeme nedenlerinde, daha çok kendi sendikalarının çalışmalarını yeterli buldukları görülmektedir. Gül (2007) ise çalışmasında öğretmenlerin çoğunluğunun sendikaların çalışmalarını yeterli görmedikleri için sendika değiştirdikleri sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla bu bulgu, araştırmanın bulgusu ile farklılık göstermektedir. Sendika değiştirmeyen öğretmenler, bağlı buldukları sendikanın çalışmalarını yeterli gördükleri, çalışmalarından daha çok memnun oldukları ve sendikalarına güven duyduklarını belirtmişlerdir.

Bu sonuçlara göre öğretmen örgütlenmelerinin başlı başına bir öğretmen sorunu olduğu ortaya çıkmaktadır. Bütün mesleklerde olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de öğretmen örgütleri bir mensubiyet bilincinin gelişmesi ve meslek saygınlığının oluşmasında önemli araçlardan biridir. Bu örgütler aracılığıyla öğretmenler meslekî alanlardaki çalışmalarını takip ederek kişisel gelişimlerinin sağlanması yanında, sosyal ve hukuki statülerindeki iyileştirmelere de olumlu katkılarda bulunabilirler. Bu açılarından bakıldığında eğitim ve öğretmen sorunlarına odaklanmış öğretmen örgütlerine ihtiyaç olduğunu söylemek mümkündür.

Kaynaklar

- Akyüz, Y. (1978). *Türkiye’de öğretmenlerin toplumsal değişimdeki etkileri (1848-1940)*. Ankara: Doğan Basımevi.
- Akyüz, Y. (1980). *Öğretmenlerin örgütlenmesi Türkiye, Fransa, İsviçre’de ve uluslararası düzeyde kuruluşlar, etkinlikler, sorunlar*. Ankara: A.Ü.E.F Yayınları.
- Akyüz, Y. (2012). *Türk eğitim tarihi: M.Ö. 1000-M.S. 2012* (Genişletilmiş 8. basım). Ankara: Pegem Yayınevi.
- Akyüz, Y. (2016). *Türk eğitim tarihi M.Ö. 1000-M.S. 2016* (28. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Altunya, N. (2008). *Türkiye’de öğretmen örgütlenmesi, 1908-2008*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Arslandoğlu, İ. (2018). *Eğitim felsefesi* (Geliştirilmiş 2. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aydın, R. (1999). *Türk basınında öğretmen sorunları (1940-1955 yılları arası)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, R. (2008). *Türkiye’de eğitimle ilgili yapılan bilimsel toplantılarda ve millî eğitim şûralarında ele alınan öğretmen sorunları ile Millî Eğitim Bakanlığı’nun politika ve uygulamalarının değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Balcı, A. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Baysal, Ö., Türkmen, L. ve Yücel, C. (2010). Sınıf öğretmenlerinin mesleki örgütlenmeye yönelik tutumları: Uşak ili örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(3), 329-352.
- Boyacı, H. (1994). *Öğretmenlerin mesleki örgütlenmeye ilgilerinin düzeyi ve bu ilgi düzeyinin etkenleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Can, N. (2002). Örgütlenme gereksinimi ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 27(125), 74-78.
- Cerev, G. (2014). Geçmişten günümüze öğretmenlerin sendikal örgütlenme mücadelesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 203-216.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (ÇSGB). (2012). 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu. <https://www.cs.gb.gov.tr/media/2058/4688.pdf>
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (ÇSGB). (2017). 4688 Sayılı kamu görevlileri sendikaları ve toplu sözleşme kanunu gereğince kamu görevlileri sendikaları ile konfederasyonların üye sayılarına ilişkin 2017 Temmuz istatistikleri hakkında tebliğ. *T.C. Resmi Gazete*, 30115, 05 Temmuz 2017.
- Demir, E. (2014). *Okul yöneticisi ve öğretmenlerin mesleki örgütlenmeye ilişkin tutumlarının incelenmesi* (Esenyurt Örneği). Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eraslan, L. (2012a). Türkiye’de eğitim sendikacılığının tarihsel perspektifi ve günümüz eğitim sendikacılığının değerlendirilmesi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 1-16.

- Eraslan, L. (2012b). Günümüz öğretmen sendikacılığının değerlendirilmesi, *21. yy. 'da Eğitim ve Toplum, Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 59-72.
- Gül, M. H. (2007). *Eğitim çalışanlarının eğitim sendikalarına bakışı, beklentileri ve sendikaların eğitim çalışanlarına yönelik faaliyetleri ve beklentileri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güvenç, S. (2008). Türkiye'de öğretmen sendikacılığı ve İLK-SEN. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 5(22), 167-187.
- Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2012). *T.C. Resmi Gazete*, 28261, 04 Nisan 2012
- Kara, M. (2016). Öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenleri ve sendikalardan beklentileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22, 423-440.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi, kavramlar, ilkeler, teknikler* (19. baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karataş, S. (2015). Mesleki örgütlenmeler hakkında eğitim yöneticileri ve öğretmen görüşleri. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 11, 3-22.
- Katkat, D. ve Mızrak, O. (2003). Öğretmen adaylarının pedagojik eğitimlerinin problem çözme becerilerine etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 158, 74-82.
- Keskinkılıç, K. (2007). Yönetim ve okul yönetimi ile ilgili temel kavramlar. K. Keskinkılıç (Ed.). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi (s.1-26)*. Ankara: Pegem Akademi Yay.
- Kul, S. (2014). *İstatistik sonuçlarının yorumu: p değeri ve güven aralığı nedir?* https://www.toraks.org.tr/site/sf/books/pre_migration/c19fa28083ae026a97e3878c26e1b03eaacfd74d114c8d66f832d8d806c56307.pdf
- Özdemir, S. (2002). *Eğitimde örgütsel yenileşme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Strauss, A. ve Corbin, J. (1997). *Grounded theory in practice*. Thousand Oaks, CA:Sage.
- Tanrıoğen, A. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Taşdan, M. (2013). Eğitim işkolundaki sendikalara ilişkin öğretmen görüşleri; Nitel bir araştırma. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 231-265.
- Tezcan, M. (1988). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Bilim Yayınları.
- Tok, T. N. (1996). *Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mesleki örgütlenmeye ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tortop, N. (2005). *Kamu personel yönetimi insan kaynakları yönetimi*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Ulutaş, A. ve Sönmez, İ. (2011). *Eğitimci kadınların sendikal örgütlenme eğilimleri ve sendikal sürece katılım düzeyleri üzerine bir inceleme: (Eskişehir Örneği)*. Ankara: TÜBİTAK.
- Yalçın, A. (2018). *Eğitim yöneticilerinin demografik özellikleri ile sendikal bağlılıkları arasındaki ilişki (İstanbul Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, G. B. (2015). Kamu işveren sendikalarının alt işverenlerce yetkilendirilmesine ilişkin yasal düzenlemenin değerlendirilmesi. *Sicil İş Hukuku Dergisi*, 34, 89-102.